

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการ พิเศษในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 2-8 ปี โดยการใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด

THE DEVELOPMENT OF SMALL MUSCLES OF 2-8 YEAR-OLD CHILDREN WITH SPECIAL NEED USING ART THERAPY ACTIVITY IN MAHA SARAKRAM PROVINCE

บุญเลี้ยง ทุมทอง¹ และบุญลอด ศรีเจริญ^{2*}

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเพื่อศึกษาผลการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบวัด และแบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้ 1) เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีจำนวน 37 คน 2) ผลการเปรียบเทียบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กในชุดกิจกรรมการระบายสี การตัดกระดาษ การเขียนเส้น การลากโยงเส้น และการร้อยลูกปัด พบว่า โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.40, 78.45, 82.50, 86.40, 75.15 ตามลำดับ และ 3) คะแนนความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 75.56

คำสำคัญ : กล้ามเนื้อมัดเล็ก เด็กที่มีความต้องการพิเศษ กิจกรรมศิลปะบำบัด

¹ อ.ดร., กลุ่มสาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ บุรีรัมย์ 31000

² อ.,โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ฝ่ายมัธยม) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44000

* Corresponding author : E-mail: boonleang4848@hotmail.com , Tel. 081-0669345

ประจำปี 2555

Abstract

This research project aimed to survey and examine outcomes of the development of small muscles of children with special needs. The sample consisted of 12, selected using the purposive sampling technique. The instruments used for collecting data were a questionnaire, a test, a scale, and an observation form. The collected data were analyzed by finding out percentage, mean, and standard deviation. The research finding could be summarized as follows : 1) There were 37 children with special needs. 2) For the results of comparing the development of small muscles of the children in the set of activities in coloring/painting, paper cutting, line drawing, line drawing for matching, and threading beads, it was found that their as a whole were at the following percentages : 81.40, 78.45, 82.50, 86.40 and 75.15 respectively. And 3) The score on emotional quotient was at 75.56 percent.

Keywords : Small muscles , Children with Special need, Art therapy activity

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาที่โลกจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและการเมืองสภาพทางสังคมจึงมีความรุนแรงซับซ้อนและยุ่งยากมากยิ่งขึ้น จนในบางครั้งจะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ จึงมีความจำเป็นที่มนุษย์ต้องเตรียมตัวให้พร้อมที่จะต้านทานกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งมีทักษะในการดำรงชีวิต รู้เท่าทันสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนสามารถควบคุมเปลี่ยนแปลงกระแสดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวมได้ในที่สุด การศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอันดับต้นที่จะเตรียมเด็กในวันนี้ให้พร้อมที่จะเติบโตขึ้นและดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางสังคมที่ผกผันและเลวร้ายในศตวรรษหน้า

ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจาก “คน” เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ นอกจากนี้แผนฯ 10 ยังให้ความสำคัญในการเร่งขยายโอกาสการเข้าถึงบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสให้ทั่วถึง โดยการสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ได้ทั้งการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ การเสริมสร้างสุขภาพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้หลากหลายวิธีอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 10(2) เขียนไว้ว่า การจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

ประจำปี 2555

กิจกรรมศิลปะบำบัดมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอย่างดี เพราะในระหว่างที่ทำกิจกรรม เด็กจะได้รับพัฒนาการทางร่างกาย โดยการปฏิบัติด้วยมือให้สัมพันธ์กับการมองเห็น ซึ่งในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กที่สำคัญคือ การพัฒนานิ้วมือ ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับความสามารถของเด็ก ยิ่งเด็กมีโอกาสนำมือคล่องแคล่วเพียงใดย่อมช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา มากเท่านั้นด้วย โดยคอฟแมน ซาลมาพบว่า การเพิ่มความสามารถในการใช้มือด้วยการใช้กิจกรรมศิลปะ เช่น วาดภาพ ระบายสี การฉีก การปะ การปั้นจะนำไปสู่การเขียนให้ดียิ่งขึ้นและที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กให้สามารถเคลื่อนไหวอย่างว่องไวจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการพูดจาชัดถ้อยชัดคำ และความคิดอันฉับไวของเด็กอีกด้วย(สุจิตราสุขเกษม, 2538: 3)ซึ่งในปัจจุบันพบว่าจังหวัดมหาสารคาม ยังไม่มีการศึกษาเพื่อสำรวจจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ปลอ่ยให้ใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวพัฒนาตนเองตามยถากรรม ขาดโอกาสในการพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัยที่ควรจะเป็น คณะวิจัยในฐานะที่ทำงานในศูนย์การศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษาได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญที่ต้องรับผิดชอบเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้ จึงได้เสนอโครงการวิจัยดังกล่าวเพื่อดำเนินการสำรวจและหาแนวทางในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในจังหวัดมหาสารคามในกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 2-8 ปี โดยเลือกใช้กิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มผู้ที่มีความบกพร่องทางการสื่อความหมายทางกายหรือการเคลื่อนไหว รวมถึงสติปัญญาและการเรียนรู้ ทำให้เสียโอกาสและขาดความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ความเข้าใจจากครอบครัว การช่วยเหลือจากชุมชนและสังคมโดยเชื่อว่าการพัฒนาดังกล่าวนี้จะส่งผลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อการจัดการศึกษากับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ให้บรรลุมatriculation ประสพความสำเร็จในการจัดการศึกษากับเด็กกลุ่มนี้ต่อไป

วิธีการวิจัย

1. ในการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้มีรายละเอียดในการดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะแรกเป็นการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม และศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 2-8 ปี และระยะที่ 2 ดำเนินการทดลองเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด
2. ใช้รูปแบบการวิจัยแบบ One Group Time Series Design ระยะของการสังเกตและวัดพฤติกรรมของพฤติกรรมต่อหน่วยเวลา Single-Case กับกลุ่มตัวอย่าง 12 คน มีการติดตามผลหลังการทดลอง 2 วัน/สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์
3. เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสังเกตความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็กในการร่วมกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูล

ประจำปี 2555

โดยหาค่าเฉลี่ย(Mean) ร้อยละ(Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) และแสดงผลเป็นแผนภูมิ(Graph)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 เด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ ระหว่าง 2-8 ปีมีจำนวน 37 คน สามารถจำแนกข้อมูลแต่ละด้านๆที่พบมากที่สุดคือ อายุ 2, 6 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21.62 นับถือศาสนาพุทธมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 รายได้ของครอบครัว 6,001-8,000 บาท/เดือน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.76 พักอาศัยอยู่กับตากับยายมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.65 และประเภทของความพิการคือด้านสติปัญญามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.16

1.2 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในชุดกิจกรรมการระบายสี การตัดกระดาษ การเขียนเส้น การลากโยงเส้น และการร้อยลูกปัดพบว่า โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.40, 78.45, 82.50, 86.40, 75.15 ตามลำดับ

1.3 คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 75.56

2. อภิปรายผล

จากผลการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ ระหว่าง 2-8 ปี โดยการใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด ที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้นมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในชุดกิจกรรมการระบายสี การตัดกระดาษ การเขียนเส้น การลากโยงเส้น และการร้อยลูกปัด โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.40, 78.45, 82.50, 86.40, 75.15 ตามลำดับ ซึ่งผลการพัฒนาอยู่ในระดับสูง ทุกกิจกรรม ในครั้งนี้ใช้กระบวนการศิลปะบำบัดเพื่อนำไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์มาใช้เป็นเครื่องมือที่จะให้ผู้รับการรักษาระหนักในตนเอง (Self Realization) สิ่งสำคัญในการทำกิจกรรมคือ การทำให้เด็กตระหนักและยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเองและนำไปสู่การแสดงตนอย่างเปิดเผย ไม่ควรตีความจากสัญลักษณ์ใดๆ จนกว่าเด็กจะยอมรับตนเอง เขาได้กำหนดขั้นตอนต่างๆ ในการใช้ศิลปะบำบัดสำหรับเด็กพิการ ซึ่งพัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ของเด็กเอง ทั้งนี้การบำบัดเด็กที่มีลักษณะต่างกันในครั้งนี้ได้ลดขั้นตอนบางขั้นไปได้แล้วแต่ความพร้อมของเด็กแต่ละคนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lowenfeld(1957 : 435) นอกจากนี้ยังได้อาศัยความรู้ในการพัฒนาการของเด็กและพัฒนาการขั้นต่างๆ ของศิลปะ ซึ่งต้องเข้าใจกรอบแห่งการอ้างอิงของเด็ก ในกรณีเด็กที่มีความเชื่องช้า อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานของเด็ก ซึ่งการให้ความช่วยเหลือนี้ต้องการความเข้าใจ การสื่อสารการแสดงท่าที ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการในการแสดงออกในการที่ผู้ให้คำปรึกษาจะสามารถเข้าใจความหมายหรือข้อความจากสัญลักษณ์ที่เด็กสร้างขึ้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rubin (1984 : 66) ได้กล่าวไว้ว่า ในการที่จะทำให้การสังเกตผลงานศิลปะมีประสิทธิภาพ และ

เกิดประโยชน์สูงสุด สิ่งสำคัญที่ต้องเรียนรู้คือ จะรู้ผลงานอย่างไร สิ่งที่ต้องดูคืออะไร และมีประสาทสัมผัสที่ไวในสิ่งที่สังเกตเห็น ซึ่งเด็กจะมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อมา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจิตรา สุขเกษม (2538 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา ระดับปฐมวัยซึ่งพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนกิจกรรมศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนกิจกรรมศิลปะของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 คณะผู้เชี่ยวชาญความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 75.56 ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมทั้งหมดเป็นการให้เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นในทุกกิจกรรมเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เด็ก เป็นการมองแง่ดีของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสร้างความเชื่อมั่นว่าเราสามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้ สามารถทำได้เพื่อให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตติกรณ์ จงวิศาล (2544 : 88) ที่กล่าวว่าเชาวน์อารมณ์เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ และเข้าใจอารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและสามารถใช้อารมณ์ให้เกิดประโยชน์ และเป็นความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

คำขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกองส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้สนับสนุนงบประมาณการวิจัย ประจำปี 2553 ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2544). รวมบทความทางวิชาการเรื่อง (เล่ม 2) อีคิว : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : Desktop.
- สุจิตรา สุขเกษม. (2538). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปฐมวัย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Lowenfeld, Victor. (1957). **Creative and Mental Growth**. New York : Macmillan.
- Rubin, Aron Judith. (1984). **Child Art Therapy Understanding and Helping Children Grow Through Art**. New York : Van Nostrand Reinhold.